

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	09
Εισαγωγή	10

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1.1	Εννοιολογικές προσεγγίσεις Μαθησιακών Δυσκολιών. Ορισμός	13
1.2	Αιτιολογία και ταξινόμηση Μαθησιακών Δυσκολιών	17
1.3	Αξιολόγηση Μαθησιακών Δυσκολιών	19
1.4	Μεθοδολογικές προσεγγίσεις αξιολόγησης	21
1.5	Διάγνωση Μαθησιακών Δυσκολιών	23
1.6	Μέθοδοι/Μοντέλα αξιολόγησης	26
1.7	Εργαλεία αξιολόγησης	28
1.8	Τεχνικές αξιολόγησης	31
1.9	Προϋποθέσεις αξιολόγησης	33
1.10	Πρωτόκολλο παιδαγωγικής αξιολόγησης	35
1.11	Αναλυτική παρουσίαση τομέων πρωτόκολλου παιδαγωγικής αξιολόγησης Παραδείγματα εφαρμογής	36
1.12	Προτεινόμενο πρωτόκολλο αξιολόγησης	52

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

2.1	Ιστορικό Αξιολόγηση τομέων	60
2.2	Προσανατολισμός χώρου	66
2.3	Πλευρίωση	68
2.4	Προσανατολισμός χρόνου	69
2.5	Φωνολογική επίγνωση. Οδηγίες χορήγησης	70
2.5.1.	Αξιολόγηση φωνολογικής επίγνωσης	71
2.5.2	Φύλλο καταγραφής αξιολόγησης φωνολογικής επίγνωσης	72
2.6	Ανάγνωση λέξεων. Οδηγίες χορήγησης	73
2.6.1.	Αναγνώριση φθόγγων/Ανάγνωση συλλαβών/λέξεων	76
2.6.2.	Φύλλο καταγραφής αναγνώρισης φθόγγων/ανάγνωσης συλλαβών/λέξεων	81
2.7.	Κείμενα. Οδηγίες χορήγησης	86
2.7.1.	Φύλλο καταγραφής ανάγνωσης κειμένων	95
2.8.	Αναγνωστική κατανόηση κειμένων. Οδηγίες χορήγησης	102
2.8.1.	Αξιολόγηση αναγνωστικής κατανόησης κειμένων	103
2.8.2	Γραπτή απόδοση νοήματος	107
2.9	Αντιγραφή. Οδηγίες χορήγησης	109
2.9.1	Προτάσεις/Κείμενα αντιγραφής	110
2.10	Γραφή καθ' υπαγόρευση. Οδηγίες χορήγησης	111
2.10.1.	Γραφή καθ' υπαγόρευση λέξεων/προτάσεων/κειμένων	112
2.11	Γραμματικές γνώσεις. Οδηγίες χορήγησης	117
2.11.1	Αξιολόγηση γραμματικών γνώσεων	118
2.12	Αυθόρμητη γραπτή έκφραση. Οδηγίες χορήγησης. Θέματα	122
2.13	Μαθηματικές δεξιότητες. Οδηγίες χορήγησης	123
2.13.1	Αξιολόγηση μαθηματικών δεξιοτήτων	125

Αντί επίλογου

Η εκπαίδευση και η Ειδική Αγωγή στην εποχή της μετανεωτερικότητας	133
Βιβλιογραφία	135

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν πεδίο αμφισβητήσεων και συζητήσεων μεταξύ πολλών επιστημονικών κλάδων. Χαρακτηρίζονται από έλλειψη ομοιογένειας και ως εκ τούτου δυσκολίας ορισμού.

Ανάλογες δυσκολίες υφίστανται και στα ζητήματα αξιολόγησης καθώς συνιστούν μία πολύπλευρη και σύνθετη διαδικασία.

Στόχος του βιβλίου είναι, δίνοντας μια συνολική εικόνα του προφίλ των δυσκολιών, να συμβάλει στην αξιολόγηση τους και στην κατάρτιση των προγραμμάτων διορθωτικής παρέμβασης.

Το προτεινόμενο πρωτόκολλο αξιολόγησης είναι άτυπο. Αποτελεί προσπάθεια ανταπόκρισης στο δύσκολο έργο της παρέμβασης, έχοντας υπόψη το μέγεθος του εγχειρήματος και της πρόκλησης.

Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς γενικής και ειδικής αγωγής, ψυχολόγους, προπτυχιακούς φοιτητές των τμημάτων παιδαγωγικού, ψυχολογίας, σε μεταπτυχιακούς φοιτητές παιδαγωγικών τμημάτων και ψυχολογίας, αλλά και σε όλους όσους εμπλέκονται με την αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών.

Είναι καρπός πολύχρονης μελέτης, εκπαίδευσης και εφαρμογής στην πράξη καθώς και ανταλλαγής επιστημονικών γνώσεων και απόψεων με έμπειρους συναδέλφους. Συμπυκνώνει την εμπειρία πολλών ετών στον τομέα της αξιολόγησης, διάγνωσης και παρέμβασης των μαθησιακών δυσκολιών παιδιών και εφήβων, που προσήλθαν στο Κ.Π.Ψ.Υ-ΑΘΗΝΑΣ.

Για την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την Γιολάντα Δήμου, ειδική παιδαγωγό, η οποία με τις επιστημονικές της επισημάνσεις, τις καίριες παρατηρήσεις της και τις εύστοχες υποδείξεις, συνέβαλε αποτελεσματικά στη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Επίσης, οφείλω ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στην Ιουλία Καραβασίλογλου για την μακέτα και τον σχεδιασμό του εξώφυλλου.

Ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στον κ. Δ. Καραγιάννη, παιδοψυχίατρο, εμπνευσμένο δάσκαλο, που αποτέλεσε κίνητρο για την παρουσίασή της. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ι. Παπαδάτο, καθηγητή Ψυχοφυσιολογίας και Ψυχικής Υγιεινής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών για τη συμμετοχή μου, ως εισηγήτρια επί σειρά ετών, στο ετήσιο σεμινάριο Ειδικής Αγωγής που διοργανώνει το Κέντρο Ψυχοφυσιολογίας και Μελέτης του ΕΚΠΑ, του οποίου προΐσταται και είναι ο επιστημονικά υπεύθυνος.

Ευχαριστώ ακόμη τις συναδέλφους μου, Μαρία Γκλεζάκου, ειδική παιδαγωγό, Κωνσταντία Θανασούρα, ψυχολόγο που με βοήθησαν, τις πρώτες μου εκπαιδεύτριες, Ελπίδα Γιαννουσά, Φιλιά Τσομπάρη, που με εισήγαγαν με τον πιο εποικοδομητικό τρόπο στην Ειδική Αγωγή, τον Γιάννη Σχίζα για τη συμβολή του στη διόρθωση, την Άννα Κοντού για τη βοήθεια της στην επιμέλεια του βιβλίου, την Ειρήνη Μάρκου για την υποστήριξη της, τον Γιώργο Σαλταφέρο, την Μαρίνα Σκαρή, την Αλεξάνδρα Μαρκοπούλου, τον Γιώργο Κωτσιόπουλο, την Αναστασία Στάμου, τη Χριστίνα Χαιροπούλου για τις παροτρύνσεις τους, τον Γιώργο Αργυρόπουλο για τη φωτογραφία και προπάντων τους γονείς και τα παιδιά, που προσήλθαν στο Κέντρο, με εμπιστεύτηκαν και συνεργάστηκαν μαζί μου.

Οικονόμου Καλλιόπη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι δυσκολίες στη μάθηση επιδρούν σε πολλά παιδιά και εφήβους με μακροχρόνιες συνέπειες.

Τις τελευταίες δεκαετίες, παρουσιάζεται αυξημένο ενδιαφέρον σε σχέση με τα προβλήματα μάθησης, από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, διατυπώνοντας ο καθένας τις δικές του θεωρίες και ερμηνείες για το φαινόμενο.

Πραγματοποιούνται πολλές έρευνες ως προς την αιτιολογία, διάγνωση και την αντιμετώπιση τους (Dockrell & McShane, 2003 · Fletcher · Francis Morris & Lyon, 2005 · Στασινός, 2003 · Torgesen, 2004 · Τρίγκα-Μερτίκα, 2010 · Vellutino, Fletcher, Snowling & Scanlon, 2004).

Το ενδιαφέρον αυτό επεκτείνεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και απασχολεί όλους τους εμπλεκόμενους με αυτήν. Εκπαιδευτικούς που επιθυμούν και προσδοκούν το καλύτερο αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους, γονείς που αγωνιούν για την επίδοση των παιδιών τους, παιδιά τα οποία υφίστανται πολλές μταιώσεις και απογοητεύσεις και ειδικούς που προσπαθούν να αξιολογήσουν, να διαγνώσουν, να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες. Βασικός παράγοντας που συνηγορεί σε αυτό το ενδιαφέρον, είναι τα αυξανόμενα ποσοστά αποτυχίας στο σχολείο και η αλλαγή των ζητούμενων της εκπαιδευτικής πολιτικής. Εκτιμάται ότι ένα 10% του σχολικού πληθυσμού, αντιμετωπίζει προβλήματα μάθησης σε έναν ή περισσότερους τομείς ή και σε όλους (Στασινός, 2003 · Thomson, 1990 · Torgesen, 2004).

Οι μαθησιακές δυσκολίες συνυπάρχουν με μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών, κοινωνικών, ψυχολογικών και ατομικών προβλημάτων, που πιθανόν να συνεχίζονται και μετά την εκπαίδευση του ατόμου, επηρεάζοντας την επαγγελματική του ανεξαρτησία και την κοινωνική του θέση, λόγω του περιορισμένου φάσματος των επαγγελματικών επιλογών, της ελλιπούς πληροφόρησης και μη συστηματικού επαγγελματικού προσανατολισμού (American Psychiatric Association, 1994 · Most & Greenback, 2000 · Πολυχρόνη, Χατζηχρήστου & Μπίμπου, 2010 · Thomson, 1990).

Η αντιμετώπιση τους έχει ως βασική προϋπόθεση την αξιολόγηση και κατόπιν τη διάγνωση τους.

Η δομή και το περιεχόμενο αυτού του βιβλίου, αποτελείται από δύο μέρη.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει: εννοιολογικές προσεγγίσεις, σύντομη ιστορική επισκόπηση του φαινομένου, ορισμό, αιτιολογία, ταξινόμηση των Μαθησιακών Δυσκολιών. Αναδεικνύεται η σημασία της αξιολόγησης καθώς και οι δεοντολογικές/ηθικές αρχές, από τις οποίες είναι αναγκαίο αυτή να διέπεται. Παρουσιάζονται οι μέθοδοι, τα μοντέλα, τα εργαλεία, οι τεχνικές, οι προϋποθέσεις και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις της διαδικασίας της αξιολόγησης. Τέλος, παρατίθεται και αναλύεται, ανά τομείς το προτεινόμενο πρωτόκολλο παιδαγωγικής αξιολόγησης.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει: έντυπο ατομικού ιστορικού και υλικό αξιολόγησης με τις οδηγίες χορήγησης του στους βασικούς γνωστικούς τομείς: χωροχρονικό προσανατολισμό, πλευρίωση, φωνολογική ενημερότητα, ανάγνωση, αναγνωστική κατανόηση, γραφή (αντιγραφή, γραφή καθ' υπαγόρευση, αυθόρμητη γραπτή έκφραση), γραμματικές γνώσεις και μαθηματικές δεξιότητες. Στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου, αντί επιλόγου, παρατίθενται απόψεις για την εκπαίδευση και την ειδική αγωγή την εποχή της μετανεωτερικότητας.